

# levērojamākās indonēziešu militārās vadones

Elīna Briede

Orientālistikas MSP 1. kursa studente

# Saturs

- Ratu Kalinjamata
- Ņi Agenga Seranga
- Marta Kristina Tiahahu
- Čut Ņa Diena

Izmantotā literatūra un avoti

Attēlu avoti

# Ratu Kalinjamata (*Ratu Kalinyamat*)

- Dzīvoja 16. gs., konkrēti dzimšanas dati nav zināmi;
- Karaļa Trenggana, Demakas 3. sultāna meita un karavadone;
- Demakas sultanāta iekarošanas konflikta laikā tika nogalināti viņas brālis un vīrs. Viņa ļoti pārdzīvoja abu tuvinieku nāvi un devās uz Dondžoro kalnu, kur viņa veica īpašu *tapa ngrawe* (tapa ngrawe) askētisma meditāciju, kuras laikā viņa bez drēbēm un citām ērtībām meditēja un nozvērēja, ka viņa mazgāsies tikai sava brāļa un tēva slepkavas asinīs un apgērbsies, kad varēs tam samīdīt matus.



Ratu Kalinjamatas portrets, mūsdienu glezna.  
(1)

# Raksts no «Demakas hronikām»

*Nimas Ratu Kalinyamat*

*Tilar puro mratopo ing wukir*

*Topo wudo sinjang rambut*

*Aning wukir Donorojo*

*Apratopo nora tapih-tapihan ingsun*

*Yen tan antuk adhiling Hyang*

*Patine sedulur mami*

Ratu Kalinyamat

Leave the gate

Go meditate on a mountain

*Tapa* nude only covered with hair

At the top of the mountain Danaraja

I swear will not be wearing

If haven't yet received the Justice of God

On the death of my brother.

# Karalienes Kalinjamatas uzbrukumi portugāļiem

- 1549. gada aprīlī viņa tika pasludināta par Džeparas karalieni Kalinjamatu. Karalienes Kalinjamatas valdīšanas laikā bija novērojama izaugsme dažādās Džeparas reģiona nozarēs: tirdzniecībā, ekonomikā, drošības nozarē, kā arī attīstījās kultūras dzīve un māksla. Viņa veicināja arī islama izplatību reģionā.
- 1550. gadā viņa uz Moluku salām nosūtīja 4000 kareivjus 80 kuģos, ar mērķi atbrīvot Moluku no eiropiešu ietekmes. Uzbrukums nebija veiksmīgs.
- 1574. gadā, ar 15 000 cilvēku lielu karaspēku un 300 kuģiem tika veikts atkārtots uzbrukums, tomēr arī tas bija neveiksmīgs un no tā atgriezās 1/3 no karaspēka.
- Viņa indonēziešu vēsturē ir iegājusi kā neatlaidīga, drosmīga un taisnīga vadītāja, kuras vara un ietekme atzina arī paši portugāļi. Portugāļu rakstnieks Diogo do Couto (*Diogo do Couto, 1542 –1616*) savā grāmatā “Da Asia” pieminēja karalieni Kalinjamatu, rakstot, ka: “Džeparas karaliene bija bagāta un spēcīga. Viņa bija drosmīga sieviete”.

# Ņi Agenga Seranga (*Nyi Ageng Serang*)

- Serangas militārā vadone, dzīvoja no 1752. līdz 1838. gadam;
- Viņa palīdzēja savam tēvam cīnīties pret holandiešu koloniālisma valdību, taču tika sagūstīta un vēlāk atkal nosūtīta atpakaļ uz Serangu.
- Diponegoro kara sākumā Ņi Agenga Seranga 73 gadu vecumā vadīja daļu no karaspēka pret holandiešiem, tādā veidā atbalstot Javas princi Diponegoro. Viņa bija arī kara stratēģijas padomniece, un šī kara laikā izdomāja un plaši pielietoja *lumbu* stratēģiju, kuras laikā karavīri kā kamuflāžu izmantoja lielas kolokāzijas lapas. Tās arī tika piespraustas pie gariem stabiem, lai izskatītos pēc orhidejas ziediem. Veselības iemeslu dēļ viņa pārtrauca šajā karā piedalīties 1828. gadā.
- 1974. gadā viņa tika atzīta par Indonēzijas nacionālo varoni, kas ir augstākais tituls, ko Indonēzijā var iegūt. Viņai par godu Indonēzijas pilsētā Jogjakartā uzstādīts piemineklis.



Ņi Agengas Serangas piemineklis Jogjakartā  
(2)

# Marta Kristina Tiahahu (*Marta Christina Tiahahu*)

- Moluku salu brīvības cīnītāja, militārā vadītāja;
- Dzīvoja no 1800. līdz 1818. gadam;
- Viņa piedzima 1800. gada 4. janvārī, Moluku salās (Nusa Lautas salā), Indonēzijā. Viņa bija moluku tautas armijas vadoņa, kapteiņa Paula Tihahu meita, kas viņu arī uzaudzināja, jo viņas māte nomira kad viņa vēl bija zīdains;
- jau bērnībā esot bijusi apņēmīga, spītīga un esot sekojusi savam tēvam visur, pat tad, kad viņš esot plānojis nākamo uzbrukumu.



1999. gada Indonēzijas pastmarka ar Martas Kristinas Tihahu portretu (3)

# Martas Kristinas Tiahahu dalība cīņās

- Kopā ar tēvu viņa pievienojās pretošanās kaujās pret holandiešu kolonizatoriem, kā rezultātā viņa piedalījās Nusa Laut salas un Saparua salas aizsargāšanā 1817. gadā.
- Šo cīņu laikā viņa esot uzrunājusi vietējās sievietes, lai tās iesaistās un palīdz vīriešiem karalaukā.
- Viņa esot bijusi ļoti prasmīga karotāja, kas piedalījies vairākās kaujās pret holandiešiem, vienā no tām, Saparuas salas kaujā, Martas vadītā grupa nogalināja holandiešu karavadoni Ričemontu. Pateicoties Martas stratēģijai, viņas grupa veiksmīgi varēja turpināt uzbrukumu, tomēr 1817. gada oktobrī Marta, viņas tēvs un citi palikušie moluku kareivji tika sagūstīti.
- Viņas tēvam tika izpildīts nāvessods, taču Marta tika atbrīvota, viņas vecuma dēļ. Tomēr tēva nāve viņu saniknoja vēl vairāk, kā rezultātā viņa turpināja pretoties holandiešu kolonizatoriem un viņu valdībai, kā rezultātā viņa tika atkārtoti sagūstīta 1817. gada decembrī. Viņu un pārējos partizānus izsūtīja uz Javas salu, kur bija plānots viņus izmantot kā vergus kafijas plantācijās. Tomēr ceļa laikā pasliktinājās Martas veselība. Viņa atteicās no holandiešu piedāvātā ēdiena un zālēm, kā rezultātā viņa nomira 1818. gada 2. janvārī, 2 dienas pirms savas 18. dzimšanas dienas.



# Martas Kristinas Tiahahu piemiņa mūsdienās

- 2. janvāris oficiāli pasludināta par Martas Kristinas Tiahahu dienu, kurā Moluku salu iedzīvotāji Bandas jūrā izmētā puķu ziedlapiņas, tādā veidā pieminot viņas cīņassparu un grūtības;
- 1969. gadā Marta Kristina Tiahahu tika pasludināta par Indonēzijas nacionālo varoni.



Martas Kristinas Tihahu piemineklis Abubu pilsētā (4)



Martas Kristinas Tihahu piemineklis piemineklis Ambonas pilsētā (5)

# Čut Ņa Diena (*Cut Nyak Dhien*)

- Indonēziešu pretestības cīnītāja un militārā vadītāja;
- Dzīvoja no 1848. gada līdz 1908. gadam;
- Viņa piedzima 1848. gadā Lampadangā, Sumatras salas ziemeļu daļā. Tajā laikā Lampadanga bija neatkarīga teritorija, ko dēvēja par Ačehas (*Aceh*) sultanātu jeb Ačehas karaļvalsti;
- Čut Ņa Diena piedzima aristokrātu ģimenē – viņas tēvs bija sultanāta augsta militārā persona, kā arī viņas māte nāca no militāro vadītāju ģimenes. Bērnībā viņa saņēma labu izglītību, viņa intensīvi mācījās gan par islamu, gan arī dažādām sadzīviskajām prasmēm.



Banknote ar Čut Ņa Dienas portretu (6)



Lampadangas teritorija kartē (7)

# Ačehas kara laikā

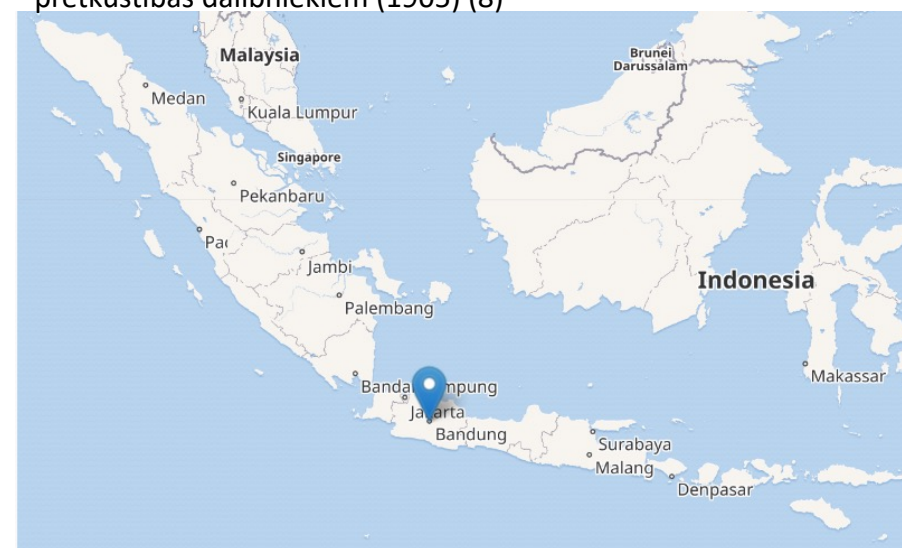
- 1878. gadā cīņā pret holandiešu kolonizatoriem tika nogalināts viņas tēvs un vīrs, kurš tajā laikā komandēja Ačehas partizāņu grupējumu. Čut Ņa Diena zvērēja holandiešiem atriebties, un ieņemot vīra pozīciju, sāka komandēt Ačehas militāro grupējumu.
- Ačehas karš turpinājās 25 gadus, un, lai gan šo gadu laikā holandieši guva kontroli pār daudzām lielām Ačehas pilsētām, Čut Ņa Diena un viņas jaunā vīra Teuku Umara (*Teuku Umar*) aizsargātās teritorijas iekarot bija neiespējami. 1899. gadā nomira viņas vīrs, un Čut Ņa Diena esot nevis pārdzīvojusi vīra nāvi, bet gan turpinājusi cīnīties, teikdama, ka: “Ačehiem nevajag raudāt par tiem, kas kļuvuši par mocekļiem”. Viņa turpināja vadīt pretošanās karapulku, kas laika gaitā sastāvēja ne tikai no vīriešiem, bet arī sievietēm. 1901. gadā viņu ielenca holandiešu karaspēks, un, lai gan viņa ar saviem biedriem turpināja cīnīties, visa Ačehas teritorija nonāca holandiešu pakļautībā.

# Pēc Ačehas kara

- Baidoties, ka Čut Ņa Diena, esot Ačehā, iedvesmos citus vietējos pretoties holandiešu pārvaldei un likumiem, viņa tika nosūtīta trimdā uz Sumedangu, Javas salā.
- Vietējais islama līderis atzinīgi novērtēja Čut Ņa Dienas islama zināšanas un dievbijību. Ar laiku vietējie iedzīvotāji viņu nodēvēja par Karalieni Dienu (*Dhien Ibu Perbu*), un Sumedangā viņa turpināja vietējiem iedzīvotājiem mācīt islamu un skaidrot korāna tekstus līdz viņas nāvei 1908. gada 6. novembrī.



Čut Ņa Diena sagūstījumā (vidū) kopā ar pārējiem pretkustības dalībniekiem (1905) (8)



Sumedangas atrašanās vieta kartē (9)

# Secinājumi

- Indonēziešu militārās vadītājas sievietes bieži vien šādu nodarbi pieņēma pateicoties ģimenes, īpaši tēva un vīra nodarbei;
- Indonēziešu sievietes bijušas apņēmīgas un neatlaidīgas, kā arī nepadevās pēc neveiksmīgiem uzbrukumiem vai ģimenes locekļu nāves – viņu rīcību motivēja arī atriebība;
- Arī ja militāro vadītāju paveiktais nebija veiksmīgs (teritorija tāpat tika iekarota), viņu rīcība, raksturs un paveiktais tāpat tika novērtēts, un viņu vārdi ieguva pat simbolisku nozīmi.
- Indonēziešu sabiedrībā valdīja līdzvērtība – citi karavadoņi vīrieši bija gatavi sadarboties ar sieviešu karavadonēm, sievietes arī līdzās vīriešiem cīnījās pret eiropiešu iebrucējiem.

# Izmantotā literatūra un avoti

1. **Cho, Y., Ghosh, R., Sun, Y. J., Mclean, N. G.** *Current Perspectives on Asian Women in Leasership*. London : Palgrave Macmillan, 2017. 224 p.
2. *Cut Nyak Dhien*. Pieejams: [https://reference.jrank.org/biography/Cut\\_Nyak\\_Dhien.html](https://reference.jrank.org/biography/Cut_Nyak_Dhien.html) [skatīts: 15.12.2021]
3. **Permatasari, I. W.** Religious Example of Character Nyi Ageng Serang in 2013 Curriculum. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2019. 398: p. 286 – 290
4. **Robinson, K., Bessell, S.** *Women in Indonesia: Gender, Equity and Development*. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2002. 284 p.
5. **Said, N.** Woman Supporting Ethics in Indonesia. *International Journal of Business, Economics and Law*. 2017. 13 (4): p. 107 – 112
6. **Nur, M.** *Conflict resolution of Ratu Kalinyamat*: Thesis. Semarang: Ushuluddin Faculty State Islamic University, 2014.
7. Triwibowo, A. *Martha Christina Tiahahu – a Moluccan Heroine*. Pieejams: <https://indonesiaexpat.id/travel/history-culture/martha-christina-tiahahu-a-moluccan-heroine/> [skatīts 14.12.2021]
8. Zihelr, V. *Cut Nyak Dhien, Nationa Hero of Indonesia*. Pieejams: <http://deappel.nl/en/files/cut-nyak-dhien-national-hero-of-indonesia> [skatīts: 15.12.2021]

# Attēlu avoti

1. Ratu Kalinyamat. Pieejams: [https://en.wikipedia.org/wiki/Ratu\\_Kalinyamat#/media/File:Ratu\\_Kalinyamat\\_karya\\_Jatmiko.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Ratu_Kalinyamat#/media/File:Ratu_Kalinyamat_karya_Jatmiko.jpg) [skatīts: 14.12.2021]
2. Equestrian statues. Pieejams: <https://equestrianstatue.org/nyi-ageng-serang/> [skatīts: 14.12.2021]
3. «Last Dodo» pastmarku katalogs. Pieejams: <https://www.lastdodo.com/en/items/1924683-national-heroes> [Skatīts : 14.12.2021]
4. Martas Kristinas Tihahu pieminēklis Abubu pilsētā. Pieejams: <https://kecamatanusalaut.blogspot.com/p/pariwisata.html> [skatīts: 15.12.2021]
5. Martas Kristinas Tihahu pieminēklis Ambonas pilsētā. Pieejams: <https://www.indonesia-tourism.com/forum/showthread.php?53088-Martha-Christina-Tiahahu-Monumet-Ambon&styleid=13> [skatīts: 14.12.2021]
6. Bank note museum. Pieejams: <http://www.banknote.ws/COLLECTION/countries/ASI/INO/INO0137.htm> [skatīts: 15.12.2021]
7. Lampadangas teritorija kartē. Pieejams: [https://en.wikipedia.org/wiki/Aceh#/media/File:Aceh\\_in\\_Indonesia.svg](https://en.wikipedia.org/wiki/Aceh#/media/File:Aceh_in_Indonesia.svg) [skatīts 15.12.2021]
8. Cut Nyak Dhien. Pieejams: <http://cagarbudaya.kemdikbud.go.id/cagarbudaya/detail/PO2016061000144/makam-tjut-nja-dien> [skatīts: 15.12.2021]
9. Geohack karte. Pieejams: [https://geohack.toolforge.org/geohack.php?pagename=Sumedang&params=6\\_57\\_S\\_107\\_34\\_E\\_region:ID\\_type:city](https://geohack.toolforge.org/geohack.php?pagename=Sumedang&params=6_57_S_107_34_E_region:ID_type:city) [skatīts: 15.12.2021]

Paldies par uzmanību!

